

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 27 listopada 2019 r.

w sprawie B. P.

skazanej z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.,

wniosku obrońcy skazanej o wznowienie postępowania zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 listopada 2018 r., w sprawie II AKa (...), zmieniającym częściowo wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 11 września 2017 r., w sprawie IV K (...),

na podstawie art. 544 § 2 i 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

I. oddalić wniosek obrońcy skazanej o wznowienie postępowania;

II. obciążyć skazaną B.P. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego;

III. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. T.W., Kancelaria Adwokacka w L., kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa i 80/100 złotych), w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie wniosku o wznowienie postępowania na rzecz skazanej.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 11 września 2011 r., w sprawie IV K (...), B.P. została uznana za winną przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art.

294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegającego na tym, że w okresie od lipca 2010 r. do listopada 2010 r. w R. , woj. (...), w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadziła A. i V. małż. R. w błąd co do zamiaru uiszczenia należności za sprzedaż P.P. nieruchomości położonych w B. gm. W. o łącznej powierzchni 11 hektarów 55 arów 98 metrów kwadratowych i doprowadziła ich do niekorzystanego rozporządzenia mieniem – i za to na podstawie powołanych przepisów Sąd skazał ją na karę pięciu lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 300 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 50 zł. Dodatkowo orzekł wobec oskarżonej tytułem środka karnego obowiązek solidarnego (wraz z drugim oskarżonym) naprawienia szkody wyrządzonej przypisanymi przestępstwami poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych kwoty 571.000 zł.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył obrońca oskarżonej.

Po rozpoznaniu tej apelacji, wyrokiem z dnia 26 listopada 2018 r., w sprawie II AKa (...), Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonej w ten sposób, że przyjął, iż podstawę prawną rozstrzygnięć zawartych w wyroku stanowią przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu sprzed nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 27 września 2013 r., a nadto orzeczoną wobec oskarżonej karę obniżył do lat trzech, zaś w pozostałym zakresie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

W dniu 20 marca 2019 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek skazanej B.P. o wznowienie tego postępowania.

W związku z pismem skazanej został jej na podstawie art. 78 § 1 i 1a k.p.k. w zw. z art. 545 § 2 k.p.k. wyznaczony obrońca z urzędu w celu podjęcia czynności w sprawie o wznowienie postępowania (k. 21).

W dniu 8 lipca 2019 r. do Sądu Najwyższego wpłynął sporządzony i podpisany przez tego obrońcę wniosek o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 listopada 2018 r. (k. 24).

Prokurator Prokuratury Krajowej w dniu 30 września 2019 r., w odpowiedzi na ten wniosek, działając stosownie do art. 545 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 1 k.p.k. oraz art. 430 § 1 k.p.k., wniósł o oddalenie wniosku obrońcy skazanej B.P..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy skazanej B.P. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 540 § 1 k.p.k., który ustanawia podstawy do wznowienia postępowania karnego, postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się między innymi wtedy, gdy: w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k.); po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze (art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k.).

W przypadku podstawy z art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k.) należy podkreślić, że przepis ten wymaga, by strona wykazała, iż miało miejsce ujawnienie się po wydaniu orzeczenia nowych faktów lub dowodów (*propter nova*), które wskazują na zaistnienie okoliczności nieznanych przedtem sądowi, jak i stronie (*noviter reperta*). Ciężar wykazania tej okoliczności spoczywa na wnioskodawcy. Dlatego też w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że to skazany, w razie powoływania się na podstawę *de novis*, obarczony jest ciężarem uprawdopodobnienia zasadności wniosku o wznowienie postępowania, skoro wcześniej prawomocnym wyrokiem skazującym obalone zostało domniemanie niewinności. Nie wystarczy zatem samo powoływanie się przez autora wniosku na nowy fakt czy dowód, ale powinien on przedstawić co najmniej tzw. dowód swobodny (np. pisemne oświadczenie określonej osoby, odpis wyroku skazującego za złożenie fałszywych zeznań), świadczący o błędności skazania (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 kwietnia 2007 r., II KO 60/06, OSNwSK 2007, Nr 1, poz. 875; z dnia 15 kwietnia 2008 r., II KO 84/07, LEX nr 393907*).

Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozumieniem terminu „nowe fakty lub dowody” należy wskazać, że „nowy dowód” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., to nowy środek dowodowy, niezależnie od tego, czy pochodzi ze znanego, czy też nieznanego źródła dowodowego. Nowe fakty zawarte mogą być nie tylko w nowych dowodach, ale mogą także wynikać z dowodów już przeprowadzonych (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 2005 r., IV KO 38/04, OSNwSK 2005, poz. 1009; z dnia 12 lutego 2009 r., III KO 73/08,*

LEX nr 486540; D. Świecki, [w:] J. Skorupka (red.) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2015, s. 1272).

Należy też podkreślić, że nie jest wystarczające zgłoszenie samej okoliczności ujawnienia „nowych faktów lub dowodów”. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że postępowanie karne nie podlega wznowieniu w razie zgłoszenia we wniosku jakichkolwiek wątpliwości co do trafności zapadłego rozstrzygnięcia, ale jedynie wtedy, gdy owe nowe fakty lub dowody w sposób wiarygodny podważają prawdziwość dokonanych ustaleń faktycznych, a więc, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego”. W przepisie art. 540 § 1 pkt 2 lit a k.p.k. jak się powszechnie przyjmuje, chodzi tylko o takie nowe fakty lub dowody, które wskazują na zaistnienie określonej pomyłki sądowej. Nowe fakty lub dowody powinny więc wskazywać na wysokie prawdopodobieństwo uniewinnienia skazanego po wznowieniu postępowania albo skazania go za przestępstwo zagrożone karą łagodniejszą, albo wymierzenia łagodniejszej kary z uwagi na nieuwzględnienie poprzednio przyjętych okoliczności zobowiązujących do jej nadzwyczajnego złagodzenia, albo pominięcia jako błędnie przyjętych okoliczności wpływających na nadzwyczajne obostrzenie kary. Sam fakt zgłoszenia nowego dowodu nie obliguje sądu do wznowienia postępowania, skoro każdy prawomocny wyrok sądu korzysta z domniemania prawidłowości zawartych w nim rozstrzygnięć, dopóki wnioskodawca nie wykaże, że wyrok taki jest obarczony konkretnymi błędami w zakresie dokonanych ustaleń faktycznych lub wadami prawnymi. Jednocześnie zadaniem Sądu Najwyższego nie jest dokonanie ponownej oceny materiału dowodowego i ocenianie sposobu czynienia ustaleń faktycznych przez Sąd I instancji, lecz jedynie zbadanie natury owych nowych faktów i możliwości ich wpłynięcia na to, że doszło do tzw. pomyłki sądowej (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 2015 r., V KO 65/15, Lex nr 1938695; z dnia 24 maja 2016 r., V KO 29/16, KZS 2016, z. 10, poz.46*).

Przechodząc do realiów podlegającej rozpoznaniu sprawy, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że obrońca w uzasadnieniu wniosku o wznowienie postępowania powołał się na potencjalny wpływ, jaki wywarłyby zeznania świadków, o których przesłuchanie wnosił obrońca skazanej w apelacji oraz dowód

w postaci dokumentacji kredytowej prowadzonej przez Bank [...] w R., Oddział w W.. Zdaniem obrońcy dowody w postaci tej dokumentacji oraz zeznania świadka S. M. miałyby potwierdzić przedstawioną przez skazaną wersję wydarzeń, to jest, fakt przyjęcia przez małżeństwo R. w dniu 16 listopada 2010 r., a więc w dniu podpisania aktu notarialnego, od skazanej kwoty 200.000 zł. Również inna osoba, o której obrona uzyskała informacje dopiero po zakończeniu postępowania, M.K., miała być świadkiem negocjacji między małżeństwem R. i pożyczania im 200.000 zł. Z kolei dokumentacja bankowa miałaby wykazać, że małżeństwo R. nie spłacali rat kredytu, byli zmuszeni zawrzeć z bankiem ugodę co do opóźnionych spłat kredytu, a także kierowali nowe wnioski o udzielenie kredytu. Ta ich zła sytuacja finansowa doprowadziła w następstwie do zawarcia umowy ze skazaną. Zdaniem obrońcy przeprowadzenie wskazanych dowodów doprowadziłoby Sąd I instancji do uznania, że wyjaśnienia skazanej są wiarygodne, a więc w konsekwencji do jej uniewinnienia. Jednocześnie obrońca powołuje się na przeprowadzone już dowody, podnosząc ponownie tę okoliczność, iż sprzedaż gospodarstwa małżeństwa R. była fikcyjna i służyła jedynie zabezpieczeniu kwoty pożyczki, której B.P. udzieliła małżeństwu R., a za ich zgodą nieruchomość stała się własnością P.P., co miało służyć zaciągnięciu przez małżeństwo R. nowego kredytu pod zastaw ich nieruchomości, pozostałej im działki siedliskowej. W ocenie wnioskodawcy przeprowadzenie nowych dowodów wskaże bez żadnych wątpliwości, że skazana B.P. nie działała w zamiarze oszustwa, a jedynie chciała pomóc małżeństwu R., pożyczając im kwotę 200.000 zł.

Sama skazana w pismach sporządzonych osobiście (zarówno w osobistym wniosku o wznowienie postępowania, jak i w piśmie z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie wyznaczenie jej obrońcy z urzędu w celu sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania oraz w piśmie z dnia 7 sierpnia 2019 r.) powołała się na fakt, że materiał dowodowy był wynikiem matactw, a oddalone wnioski dowodowe miały na celu wprowadzenie „prawdziwych faktów”, które to dowody „w 100% ją oczyszczają z zarzutów”. Wskazała, że toczy się postępowanie w sprawie składania fałszywych zeznań przez obciążających ją świadków. W osobiście sporządzonym piśmie z dnia 7 sierpnia 2019 r. zawarła także wnioski dowodowe – wnioskując o przeprowadzenie dowodu z wyroków skazujących

za fałszywe zeznania obciążających ją świadków (jednak nie wskazując ani sygnatury akt sprawy, ani tej okoliczności, czy chodziło o ich fałszywe zeznania w tejże sprawie) oraz o powołanie na świadka G.R. i A.K.. W piśmie tym zawarła również swoje liczne przemyślenia dotyczące materiału dowodowego przedstawionego przed Sądem I instancji i tego, jakie powinny być ustalenia faktyczne poczynione przez ten Sąd w jej sprawie. Okoliczności te jednak nie mogły być uznane za wnioski dowodowe z powodu braku stanowczej formy wniosku postulującej dokonanie określonej czynności (a nie jedynie przedstawiającej informacje dotyczące potrzeby oceny materiału dowodowego w odmienny sposób, niż uczyniły to Sądy obu instancji) i braku tezy dowodowej. W świetle zadania stojącego przed sądem procedującym w sprawie wznowienia postępowania, znaczna część wywodów skazanej musiała być oceniona jako niedotycząca meritum tego postępowania. Należy też zauważyć, iż to nie Sąd Najwyższy przyjmuje zawiadomienia o popełnieniu przestępstw, gdyż nie jest organem ścigania.

Oceniając przedstawioną argumentację w świetle wymogów stawianych wnioskowi o wznowienie postępowania należy stwierdzić, że wspomniane we wniosku sporządzonym przez obrońcę dowody, nie są dowodami nowymi w rozumieniu ustawy. Były one już znane zarówno obronie, Sądowi I instancji oraz Sądowi odwoławczemu. Sądy obu instancji jednak oddaliły wnioski dowodowe ich dotyczące, oceniając je jako nieprzydatne dla czynienia ustaleń faktycznych w tej sprawie. Analiza tych argumentów przedstawionych we wniosku o wznowienie postępowania musi prowadzić do konkluzji, iż nie spełniają one ustawowych przesłanek bycia „nowym faktem lub dowodem” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Należy bowiem podkreślić, że do wznowienia postępowania może dojść jedynie wówczas, gdy nowe fakty i dowody wiarygodnie podważają prawdziwość dokonanych istotnych ustaleń faktycznych, to jest zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego. Samo zgłoszenie nowych faktów i dowodów nie oznacza, że niejako automatycznie sąd rozpoznający wniosek zobligowany jest do wznowienia postępowania. Takie nowe fakty i dowody podlegają ocenie sądu, dokonywanej w ścisłym powiązaniu z materiałem

dowodowym zgromadzonym w przedmiotowej sprawie w toku jej rozpoznawania przez sądy pierwszej i drugiej instancji (*zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 maja 2012 r., V KO 68/11, Biul. PK 2012, Nr 6, poz. 31; z dnia 7 marca 2012 r., II KO 101/11, Biul. PK 2012, Nr 3, poz. 32*). Tymczasem tego rodzaju sytuacja nie zachodzi w przedmiotowej sprawie.

Wymóg bycia dowodem nowym spełnia jedynie informacja o świadku M.K. – który miałby zeznać na okoliczność tego (co sprecyzowała skazana w piśmie z dnia 7 sierpnia 2019 r.), że małżonkowie R. podejmowali działania w celu zaciągnięcia zobowiązania na kwotę 200.000 zł; w tym miał być świadkiem kierowanych ze strony małżonków R. próśb o pomoc finansową, tym samym potwierdzając wersję wydarzeń przedstawioną przez skazaną w czasie postępowania, jakoby małżonkowie R. posiadali zobowiązanie wobec B.P. na kwotę 200.000 zł – jednak i ten dowód nie może być oceniony jako mający znaczenie w niniejszej sprawie, o czym mowa będzie poniżej.

Po pierwsze, informacje o dowodach podnoszone we wniosku o wznowienie postępowania były już poddane ocenie Sądu odwoławczego. Co do wniosku o przesłuchanie jako świadka S.M., to Sąd odwoławczy wypowiedział się na ten temat w postanowieniu o oddaleniu wniosku dowodowego (k. 1538v). Wskazał, że okoliczności, na jakie został zgłoszony ten świadek nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Stroną wzmiankowanej pożyczki był G.W., który złożył stosowne zeznania w sprawie (k. 1028v - 1032). Prowadzenie dalszego postępowania dowodowego w tej materii jest zbędne, gdyż owa transakcja nie odnosi się wprost do przedmiotu niniejszego postępowania, a w tej sytuacji szersze okoliczności jej zawarcia nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia. Co do dokumentacji kredytowanej Sąd stwierdził, że sytuacja finansowa małżonków R. na użytek niniejszego postępowania została już w wystarczającym stopniu wykazana dowodami w postaci zaświadczenia Banku [...] w R. z dnia 10 kwietnia 2017 r. (k. 1163) oraz zeznaniami świadka M.W. – pracownika Banku (k. 755v - 756). Dowody te nie były kwestionowane przez strony, zatem wnioskowany przez obrońcę dowód byłby powtórzeniem już przeprowadzonych czynności dowodowych w tym zakresie. W takiej postaci zasługuje na ocenę, że zmierza w sposób ewidentny do przedłużenia postępowania.

Po drugie, należało ustalić, czy wskazane nowe fakty lub dowody w sposób wiarygodny mają potencjał podważenia prawdziwości rozstrzygnięcia orzekających w sprawie Sądów, a więc, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego. Muszą to być więc dowody mogące diametralnie odmienić pogląd na okoliczności danej sprawy, nie stanowiąc do tej pory przedmiotu oceny sądu. Jednak analiza powyżej wskazanych informacji mających pochodzić od potencjalnych świadków, jak również tezy dowodowej artykułowanej przy okazji powołania się na fakt istnienia dokumentacji kredytowej, prowadziła do wniosku, że nie wskazują one na wysokie prawdopodobieństwo, by istniały wątpliwości co do tego, iż zostało popełnione przestępstwo, a więc, że skazana B.P. nie doprowadziła pokrzywdzonych do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Wszystkie podnoszone obecnie okoliczności stanowią element wyrażanej przez skazaną w ramach obrony wersji wydarzeń, którą już oba procedujące w sprawie Sądy odrzuciły, opierając się na wiarygodnych i jednoznacznych dowodach, zaś ocena nie może być podważana w ramach wniosku o wznowienie postępowania. Wskazywane źródła dowodowe z pewnością nie mogłyby wyrzucić diametralnie odmiennego wpływu na ocenę materiału dowodowego przeprowadzonego już w sprawie.

Sąd Najwyższy przeprowadził analizę omówionych zarówno we wniosku o wznowienie postępowania, jak i w pismach osobistych skazanej, informacji na tle czynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych, które następnie podlegały kontroli apelacyjnej przed Sądem odwoławczym. Z żadnej z tych okoliczności nie wynikało, by przeprowadzenie wskazanych dowodów miało wpłynąć na treść orzeczenia w ten sposób, że doprowadzić może do uniewinnienia B.P. od przypisanego jej przestępstwa. Uwadze Sądu nie mógł także umknąć fakt, że podstawy oddalenia wniosków dowodowych przez Sąd Apelacyjny znajdują oparcie w okolicznościach niniejszej sprawy – fakt, iż małżonkowie R. byli poważnie zadłużeni, została ustalona przez Sąd I instancji, natomiast wersja przyjęcia przez małżeństwo R. w dniu 16 listopada 2010 r. – a więc w dniu podpisania aktu notarialnego - od skazanej kwoty 200.000 zł, została przez Sąd I instancji zdecydowanie odrzucona, gdyż zaprzeczała jej treść nagranej rozmowy między

skazaną, a A.R., jak również zgodne zeznania pokrzywdzonych. Te dwa wnioski dowodowe, zarówno wówczas, jak i obecnie, mają za zadanie podważenie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji, co na tym etapie postępowania i w ramach wniosku o wznowienie postępowania nie jest możliwe. Natomiast zeznania M.K. mogłyby jedynie potwierdzić już udowodnioną okoliczność, a mianowicie fakt kierowania ze strony małżonków R. próśb o pomoc finansową, co zostało już przecież ustalone przez Sąd I instancji.

Odnosząc się zaś do podstawy wznowieniowej wymienionej w art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., to wypada zwrócić uwagę, że skazana B.P. podniosła w osobiście sporządzonym piśmie z dnia 7 sierpnia 2019 r., iż toczy się postępowanie w sprawie składania fałszywych zeznań przez obciążających ją świadków. Chociaż ta podstawa wznowieniowa nie może podlegać obecnie analizie, jako że nie została zawarta we wniosku o wznowienie postępowania, to jedynie tytułem uwag ogólnych należy wspomnieć, iż postępowanie w sprawie o składanie fałszywych zeznań przez V. i A.R. dotyczyło składania zeznań w innym postępowaniu (k. 1539v). Tym samym okoliczność ta nie ma żadnego związku z niniejszą sprawą. Skazana nie przedstawiła przy tym żadnych innych informacji, w szczególności odpisów wyroków, lub chociaż sygnatur akt sprawy, które mogłyby wskazywać na to, że został wydany wyrok skazujący za składanie fałszywych zeznań w niniejszej sprawie, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...).

Reasumując należy stwierdzić, że nie zaistniały w niniejszej sprawie podstawy uzasadniające wznowienie postępowania – które w polskiej procedurze karnej zostały zakreślone dość wąsko. Dodatkowo należy zauważyć, że w tej samej sprawie została wniesiona kasacja obrońcy skazanej, w której podniesiono niemal identyczne zarzuty, jak w obecnie ocenianym wniosku o wznowienie postępowania, jedynie formułując je odmiennie - stosownie do innej podstawy prawnej.

Ponieważ w ramach niniejszego wniosku o wznowienie postępowania nie wykazano istnienia nowych faktów lub dowodów w ujęciu art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k., wskazujących na wysokie prawdopodobieństwo wadliwości wyroku wydanego wobec B.P., to mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności Sąd Najwyższy stwierdził, że nie istnieją żadne podstawy do wznowienia postępowania i wniosek ten oddalił.

O kosztach związanych z postępowaniem wznowieniowym orzeczono na podstawie art. 639 k.p.k. Na podstawie § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3 oraz § 17 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714), zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz adwokata T. W. , kwotę 442, 80 zł, w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie wniosku o wznowienie postępowania na rzecz skazanej.

as